

En ikke-thukydidæisk olympisk detalje fra år 420 f.Kr.

af Thomas Heine Nielsen

Thukydid giver en så detaljeret skildring af afviklingen af de Olympiske Lege i år 420 f.Kr., at det er en nærliggende tanke, at han selv var til stede under begivenheden.¹ Festen må have været en anspændt affære, der på en meget håndgribelig måde stillede de storpolitiske spændinger i den græske verden til skue. Året før – i 421 f.Kr. – havde Athen og Sparta indgået den såkaldte Nikias-fred, der skulle afslutte Den Peloponnesiske Krig. Adskillige af Spartas allierede var dog så utilfredse med fredsaftalens bestemmelser, at de forlod Spartas alliance, Det Peloponnesiske Forbund. To vigtige allierede, Elis og Mantinea, allierede sig med Spartas ærkefjende Argos, og disse tre bystater indgik derpå en alliance med Athen.² Elis, den bystat i hvis territorium Olympia lå,³ var altså nu på direkte kollisionskurs med Sparta. Thukydid fortæller (5.49–50):

[49] Denne sommer [420 f.Kr.] fandt de Olympiske Lege sted, hvor Androsthene fra Arkadien for første gang vandt i pankration. Lakedaimonerne var af eleierne blevet udelukket fra såvel ofringen som konkurrencerne, fordi de ikke havde betalt eleierne den bøde, disse under olympisk lov havde idømt dem under påberåbelse af, at de under den olympiske våbenhvile havde angrebet eleiernes fæstning ved Phyrkos og sendt 1000 hoplitter til Lepreon, der hørte til Elis. Bøden lød på 2000 miner, to miner pr. hoplit, som loven stipulerer. (2) Lakedaimonerne havde sendt udsendinge til Elis og protesteret mod dommen, som de mente var dem uretfærdigt idømt. De påpegede, at våbenhvilen endnu ikke var blevet proklameret i Lakedaimon, da de sendte deres hoplitter til Lepreon. (3) Eleierne derimod sagde, at våbenhvilen allerede var trådt i kraft hos dem selv – de proklamerer den nemlig først hos sig selv – og at de havde forholdt sig i ro og ikke anet noget ondt, da der jo var våbenhvile. Lakedaimonerne havde derfor i al hemmelighed begået et overgreb mod eleierne. (4) Deroverfor indvendte lakedaimonerne, at der jo ikke havde været nogen grund til at proklamere våbenhvilen i Lakedaimon, hvis de virkelig mente, at lakedaimonerne allerede havde brudt den. Men siden de faktisk proklamerede den, var de åbenbart ikke af den opfattelse, og efter proklamationen var lakedaimonerne i øvrigt ikke draget i felten mod dem. (5) Men eleierne holdt sig til deres oprindelige version: De var overbeviste om, at

---

1. Clark 1999: 125–26.

2. Om denne alliance: Nielsen & Schwartz 2013: 8–12.

3. Nielsen 2012: 5–14.

de havde været ofre for et overgreb, men hvis lakedaimonerne ville give dem Lepreon tilbage, ville de give afkald på deres egen del af bøden og selv betale guden hans del på lakedaimonernes vegne. [50] Da lakedaimonerne afviste dette forslag, stillede eleierne nu dette krav: De kunne undlade at give Lepreon tilbage, hvis de ikke ville, men måtte så, da de jo lagde vægt på at benytte helligdommen, bestige den olympiske Zeus' alter og i grækernes påhør sværge på, at de senere ville betale bøden. (2) Da de heller ikke accepterede disse vilkår, blev lakedaimonerne udelukket fra helligdommen, fra ofringen og konkurrencerne, og ofrede i stedet hjemme. De andre grækere sendte officielle delegater til Olympia, undtagen lepreaterne. (3) Eleierne frygtede alligevel, at lakedaimonerne ville gennemføre deres ofring under magtanvendelse, og derfor lod de bevæbnede unge mænd holde vagt. Der kom også mandskab fra Argos og Mantinea, 1000 fra hver bystat, og ryttere fra Athen, og de blev indkvarteret i Harpina under festen. (4) De forsamlede festdeltagere blev grebet af en alvorlig frygt for, at lakedaimonerne skulle tiltvinge sig adgang under våbenanvendelse, især da Lichas, Arkesilaos' søn, fra Lakedaimon, blev pryglet på banen af dommerne. Årsagen var, at da hans spand havde vundet og blev udråbt som et offentligt spand fra Boiotien – eftersom han jo var forhindret i at lade det stille op i eget navn – da trådte han ind på banen og bandt vognstyreren et bånd om panden for at vise, at vognen var hans. Derfor steg alles frygt endnu mere, og man ventede det værste. Men lakedaimonerne forholdt sig i ro, og således gik festen til ende.⁴

Thukydid er berømt, eller berygtet, for stort set at udelade alt, der har med religion at gøre, fra sin fremstilling.⁵ Her har han måske også udeladt en interessant detalje af religiøs karakter. I sin gennemgang af Olympia siger Pausanias (6.20.7) nemlig dette:

Der findes inden for Altis, dér hvor processionsvejen begynder, det såkaldte Hippodamion, en lokalitet på ca. en *plethron* omgivet af en mur; til dette er der en gang om året adgang for kvinderne, som ofrer til Hippodameia og gør andre ting til hendes ære. Man fortæller, at Hippodameia havde trukket sig tilbage til Mideia i Argolis, fordi Pelops var meget vred på hende over Chrysippos' død. Selv fortæller eleierne, at de senere efter et orakelsvar havde bragt Hippodameias knogler til Olympia.⁶

---

4. Oversat af forf. (cf. Nielsen 2012: 22–23).

5. Se Hornblower 1992.

6. Oversat af C. Weber-Nielsen & E. Worm. Om passagen, se McCauley 1998. – Hippodameia var flygtet til Mideia, fordi Pelops holdt hende ansvarlig for Chrysippos' død. Hippodameias søn Atreus skal, ifølge Hellanikos (*FGrHist* 4) fr. 157, have dræbt Chrysippos, som Pelops havde fået med nymfen Axioche eller Danais, fordi Hippodameia frygtede, at Pelops havde udset sig Chrysippos som sin efterfølger.

Det omtalte anlæg har ikke efterladt sig arkæologiske spor, så hjembringelsen af Hippodameias knogler må dateres ud fra historiske overvejelser. At hjemføre en heros (eller som her: en heroines) knogler var en traditionel måde at markere magtpolitiske ambitioner på: Under en konflikt med Tegea i det 6. årh. hjemførte Sparta Orestes' knogler fra netop Tegea,⁷ og i det 5. årh. hjemførte Kimon Theseus' knogler fra det nyerobrede Skyros,⁸ i begge tilfælde efter påbud fra et orakel. Mideia, som Hippodameias knogler på et orakels bud blev hjemført fra, var en mindre lokalitet under Argos' kontrol, og som påpeget af McCauley (1998: 234) forudsætter Elis' hjemførelse af knoglerne et godt forhold mellem Elis og Argos. Dette passer perfekt på situationen i 420 f.Kr.: I dette år var Elis og Argos forenet i en alliance vendt mod Sparta, og Argos sendte tropper til Olympia for at beskytte helligdommen mod spartansk aggression. Som videre påpeget af McCauley (1998: 237) var Hippodameia (stam)moder til de store mytiske konger på Peloponnes, som regerede forud for Heraklidernes tilbagekomst, særligt Pelopiderne.⁹ Ved at føre hendes knogler tilbage pegede Elis altså nok på, at de rette herskere på Peloponnes var Hippodameias efterkommere, og det vil sige: Elis (og Argos). En sådan markering passer godt til situationen i 420 f.Kr., og det er en besnærende tanke, at overførelsen af knoglerne fandt sted under Legene i 420 f.Kr. og var (endnu) en demonstration vendt mod Sparta.

---

7. Hdt. 1.67–68.

8. Plut. *Kim.* 8.5–6; cf. Powell 1988: 25 og Hornblower 2011: 19.

9. Ifølge Pind. *Ol.* 1.89 fik Hippodameia med Pelops seks sønner (*λαγέτας*) og blandt disse var, ifølge scholierne til stedet, Atreus og Thyestes.

Bibliografi

- Clark, M. 1999. "Thucydides in Olympia," ss. 115–34 i R. Mellor & L. Trittle (eds.), *Text and Tradition. Studies in Greek History & Historiography in Honor of Mortimer Chambers*. Regina Books: Claremont, CA.
- Hornblower, S. 1992. "The Religious Dimension to the Peloponnesian War, or, What Thucydides Does Not Tell Us," *Harvard Studies in Classical Philology* 94: 169–97.
- Hornblower, S. 2011. *The Greek World 479–323 BC^a*. Routledge: London & New York, NY.
- McCauley, B. 1998. "The Transfer of Hippodameia's Bones: A Historical Context," *The Classical Journal* 93.3: 225–39.
- Nielsen, T.H. 2012. "Olympia som et panhellenisk sportscentrum," *Aigis* 12.2: 1–36.
- Nielsen, T.H. & Schwartz, A. 2013. "Koalitionskrigsførelse i det klassiske Grækenland," *Aigis Suppl. II*: 1–28.
- Powell, A. 1988. *Athens and Sparta. Constructing Greek Political History from 478 BC*. Routledge: London.